

РЕЦЕНЗІЇ. БІБЛІОГРАФІЯ

ВЛАСЕНКО В.М.

Povijest Ukrajine. Sazeta Ukrajine i ukrajinskog naroda od najstarijih vremena do Narancaste revolucije 2004. godine / Urednici: Duro Vidmarovic, Sergej Burda. Hrvatsko-Ukrajinsko drustvo. - Zagreb, 2009. - 380 s.

Українська діаспора у світі нараховує понад 16 мільйонів осіб. Її осередки існують майже на всіх континентах. Проте рівень етнічної самосвідомості та самоідентифікації зарубіжних українців різняться територіально, що зумовлено різноманітними причинами. Важливими чинниками, що об'єднують і консолідують українців, є мова, історія, внутрішні і зовнішні інформаційні зв'язки. Переважна частина цих зв'язків обслуговується мовою нації країни перебування. Тому можна вітати спробу українців Хорватії видати історію України хорватською мовою. Це свідчить про своєрідну взаємодію між українською діаспорою, країною її проживання та історичною батьківщиною.

Автором-упорядником книги є журналіст Сергій Бурда, співредакторами - колишній надзвичайний і повноважний посол Республіки Хорватія в Україні Джуро Відмаровіч та Сергій Бурда, видавцем - Хорватсько-українське товариство.

Новизна книги не викликає сумніву. У хорватській історіографії подібного видання ще не було. Книга дає можливість ознайомитися з головними віхами історії України та основними історіографічними проблемами. В українській історіографії подібного роду роботи також є рідкісними, оскільки вони розкривають погляди зарубіжних українців на історію України. Рецензована праця поєднує в собі риси науково-популярного видання, бо відсутні посилання на джерела і літературу, та навчального посібника.

Хронологічно книга охоплює період від найдавніших часів до Помаранчевої революції 2004 р. Вона складається з передмови, вступу, 15 розділів, хронологічної таблиці, списку використаних джерел і літератури та географічно-іменного покажчика. У передмові (С.6-14) Дж.Відмаровіч зазначив, що одна з найбільших європейських країн, колиска східного християнства серед слов'ян, незважаючи на велику територію, давню історію, власну мову і своєрідну культуру, донедавна залишалася маловідомою для широкого європейського загалу. У вступі (С.16-24) С.Бурда звернув увагу на особливості термінології східноєвропейської історії в українській історіографії, зокрема щодо понять *Русь, русин, руський, Україна, Росія*, тривалу асиміляцію з боку Росії та суперечності сучасного розвитку української нації.

У розділах в цілому відображені основні віхи історії України. У кожному з них автор-упорядник намагався виділити основні, на його думку, події та факти, звертаючи увагу на політичну, соціально-економічну, культурну та релігійну сфери суспільного життя, а також на ті суспільно-політичні чи культурні сили, які уособлювали власне українство і стояли на захисті національних інтересів, показати розвиток української державотворчої традиції на тлі загальноісторичних процесів. Відносно побіжно висвітлено час перебування України у складі інших країн, наприклад, Австрійської і Російської імперій (С.156-171), і навпаки досить докладно описані періоди активного державотворення, зокрема, Київської Русі (С.40-75), Козацько-гетьманської держави у другій половині XVII - XVIII ст. (С.116-153), Української революції 1917-1920 рр.

(С.174-199). На відміну від інших ця праця навертає читача до порівняння зовнішнього і внутрішнього чинників у розвитку української нації.

Близько третини всього матеріалу автор-упорядник присвятив радянському періоду історії України (С.202-310), детально розглянувши основні аспекти радянзації України та її наслідків у різних сферах суспільного життя. Висвітлено соціальні і політичні умови появи національного комунізму й українського націоналізму, реалізації політики українзації та русифікації, індустріалізації та колективізації, доведена штучність Голодомору 1932-1933 рр. Показані трагедія українців у роки Другої світової війни, модернізація радянського суспільства внаслідок десталінізації та хрущовських реформ, витоки дисидентського руху українських інтелектуалів. Цікавими є сюжети про останні роки існування Радянського Союзу та його розпад.

Так само з інтересом читаються сторінки про незалежну Україну (С.332-359), зокрема сюжети про автономію Криму і Чорноморський флот, формування основ ринкових (капіталістичних) відносин, режим Кучми і олігархічну владу, Помаранчеву революцію.

До безперечних здобутків автора-упорядника належить конкретний виклад, послідовність і аргументованість висновків. Видання є надзвичайно інформативне і наочне, про що свідчать 154 кольорових фото, 29 кольорових історичних карт, хронологічна таблиця (71 дата), список використаних джерел і літератури (93 назви) та географічно-іменний покажчик (641 позиція). Цілком доречними є посторінкові коментарі (примітки) щодо понять, назв, дат, прізвищ, які зустрічаються у тексті і потребують пояснення чи уточнення. Базовими при написанні книги, за свідченнями самого автора-упорядника, стали праці М.Грушевського, В.Кубійовича, О.Субтельного, С.Єкельчика, додатковими - роботи відомих українських, американських, англійських, італійських, канадських, російських та хорватських науковців, а також енциклопедично-довідкові видання.

Прикро, однак, вражають деякі неточності у вживанні прізвищ (Єкельчук, С.367 - Єкельчик, С.372) і дат. У хронологічній таблиці автор помилився, коли вказав, що 1657 р. гетьман Іван Мазепа створив коаліцію між Україною та Швецією (С.362). Насправді, тоді це зробив гетьман Богдан Хмельницький. У цій же таблиці датою заснування Української повстанської армії помилково вказано 1943 р. (С.363), тоді як правильно 1942 р., що, між іншим, і зазначено у відповідному розділі книги (С.264).

Ці зауваження, однак, мають несуттєвий характер. Головне полягає у тому, що книга відкриває для іноземного читача історію України з багатьма її драматичними сюжетами, яка органічно поєднана з історією Східної Європи.

Рецензована книга заслуговує позитивної оцінки і може бути використана як навчальний посібник як для українців Хорватії, так і широкого загалу хорватських читачів. Вона приверне увагу фахівців з історії Східної Європи, міжнародних відносин, слов'янознавства, україністики, полоністики та русистики, а також усіх, хто цікавиться історією України.